

- Celan P. Apiya snigu. Poeziyi. Uporyadkuvannya, pereklad z nimecz'koyi ta pislyamova P. Ry'xla (nim. ta ukr. movamy'). Chernivci, 2019. 216 s.
- Celan P. Mak i pam'yat'. Poeziyi. Uporyadkuvannya, pereklad z nimecz'koyi ta pislyamova P. Ry'xla (nim. ta ukr. movamy'). Chernivci: Kny'gy' – XXI, 2020. 148 s.
- Celan P. Nichy'jna troyanda. Poeziyi. Uporyadkuvannya, pereklad z nimecz'koyi, pislyamova ta glosarij P. Ry'xla (nim. ta ukr. movamy'). Chernivci : Kny'gy' – XXI, 2015. 200 s.
- Celan P. Povni teksty' tvoriv. Biblioteka ukrayins'koyi literatury'. URL: https://www.ukrlib.com.ua/world/author.php?id=118#google_vignette
- Celan P. Svitloty'sk. Poeziyi. Pereklad z nim. Sergiya Zhadana. Chernivci : Meridian Cernowitz : Kny'gy' – XXI, 2014. 136 s.
- Celan P. Gesammelte Werke. URL: <https://de.scribd.com/document/512677280/paul-celan-gesammelte-werke-bd-3-der-sand-aus-den-urnen-zeitgehoft-verstreute-gedichte-prosa-reden#>
- Fishbein M. Pereklad poezii Paulia Tselana. URL: <http://poetyka.uazone.net/fishbein/> (data zvernennia: 09.06.2021)
- Tselan P. Apiia snihu. Poezii. Uporiadkuvannya, pereklad z nimetskoi ta pisliamova P. Rykhla (nim. ta ukr. movamy). Chernivtsi, 2019. 216 s.
- Tselan P. Mak i pamiat. Poezii. Uporiadkuvannya, pereklad z nimetskoi ta pisliamova P. Rykhla (nim. ta ukr. movamy). Chernivtsi: Knyhy – XXI, 2020. 148 s.
- Tselan P. Nichyina troianda. Poezii. Uporiadkuvannya, pereklad z nimetskoi, pisliamova ta hlosarii P. Rykhla (nim. ta ukr. movamy). Chernivtsi : Knyhy–KhKhI, 2015. 200 s.
- Tselan P. Povni teksty tvoriv. Biblioteka ukrainskoi literatury. URL: https://www.ukrlib.com.ua/world/author.php?id=118#google_vignette
- Tselan P. Svitlotysk. Poezii. Pereklad z nim. Serhiia Zhadana. Chernivtsi : Meridian Czernowitz : Knyhy – KhKhI, 2014. 136 s.
- Celan P. Gesammelte Werke. URL: <https://de.scribd.com/document/512677280/paul-celan-gesammelte-werke-bd-3-der-sand-aus-den-urnen-zeitgehoft-verstreute-gedichte-prosa-reden#>

УДК 811.111'37'42

STRUCTURE OF LEXICO-SEMANTIC FIELD IN LITERARY TEXT СТРУКТУРА ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ У МЕЖАХ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Юлія ГОЛОВАЩЕНКО

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

yuliagolovashchenko@yahoo.com

<https://orcid.org/0000-0003-0224-5565>

The article is dedicated to the issue of a lexical-semantic field within an author's literary text. A lexical-semantic field is viewed as a paradigmatic group of lexical units that are united in accordance with their semantic affinity. A lexical-semantic field is explained to possess a hierarchical structure, which allows to ensure a developed semantic picture of a certain conceptual field. Based on the novels of John Maxwell Coetzee, the structure of a lexical-semantic field is outlined. It encompasses semantic concretization of specific areas of an individual author's linguistic world picture. The first stratum of a lexical semantic field is defined as a lexical semantic microfield that reflects division of a broader conceptual area into narrower related ones. A lexical semantic microfield is, in turn, divided into semantic subclasses, i.e. word groups based on similar semantic and morphologic characteristics. Introduction of semantic subclasses into the structure of a lexical semantic field is encouraged by the need to group lexical units according to part-of-speech criterion and, simultaneously, demonstrate semantic plentifulness of meaning in the individual author's linguistic world picture. The lower hierarchical stratum is occupied by a lexical semantic group which embodies intralingual relations among lexical meanings. Inclusion of lexical units into a lexical semantic field is possible under the condition of dominant some component that marks semantic affinity of a word to the relevant outer linguistic reality. Inventorization of suitable lexical units takes place via dictionary definition analysis, since reference to lexicographic definitions

allows to create a chain of definitions and reveal pertinent semes in word meanings. One of the lexical semantic fields construed is based on novels by John Maxwell Coetzee is „HUMAN”, reflecting the conceptual field of a human. The abovementioned lexical semantic field is divided into four lexical semantic subfields that together sketch a human through the lens of emotions and feelings, built, mind and thinking, and, eventually, language. The present article focuses on lexical semantic microfield „Human Body”. The paradigm of lexical semantic field structure is represented, semantic range of meaning within the microfield is described, and grouping of lexical units into semantic subclasses and lexical semantic groups based on the analysis of dictionary definitions is performed.

Key words: lexical unit, lexical semantic field, lexical semantic microfield, semantic subclass, lexical semantic group, semantics, literary text.

Стаття присвячена інтерпретації та встановленню лексико-семантичного поля в межах авторського художнього тексту. Лексико-семантичне поле потрактовується як парадигматичне об'єднання лексичних одиниць, що гуртуються за принципом семантичної близькості лексичних значень. Лексико-семантичне поле має ієрархічну структуру, що уможливило окреслення детальної семантичної картини конкретної поняттєвої сфери. На матеріалі романів Джона Максвелла Кутзее запропонована структура лексико-семантичного поля. Вона передбачає семантичну конкретизацію окремих ділянок індивідуально-авторської мовної картини світу. Першим рівнем лексико-семантичного поля визначено лексико-семантичне мікрополе, яке виражає поділ ширшої поняттєвої сфери на менші суміжні ділянки. Лексико-семантичне мікрополе поділяється на семантичні підкласи – угруповання за спільними семантико-морфологічними ознаками. Включення семантичних підкласів до структури лексико-семантичного поля зумовлене необхідністю розподілити лексичні одиниці за частинимовним критерієм і, водночас, продемонструвати семантичну розмаїтість значення в індивідуально-авторській мовній картині світу. Нижчим ієрархічним рівнем лексико-семантичного поля є лексико-семантична група, що відображає внутрішньомовні зв'язки між лексичними значеннями слів. Включення лексичних одиниць до складу лексико-семантичного поля відбувається на основі наявного домінантного семного компонента, який позначає семантичне відношення значення слова до відповідної сфери позамовної дійсності. Інвентаризація релевантних лексичних одиниць відбувається за допомогою методу аналізу словникових дефініцій, оскільки із покликанням на лексикографічні тлумачення видається можливим побудувати дефініційний ланцюг та виявити актуальні семи у значеннях слів. Одним із лексико-семантичних полів, що виформовується у романах Джона Максвелла Кутзее, є „HUMAN” / „ЛЮДИНА”, яке відображає відповідну поняттєву сферу. Згадане лексико-семантичне поле поділяється на чотири лексико-семантичні мікрополя, які зображують людину в розмаїтті емоцій і почуттів, будови тіла, розуму та мислення і, врешті-решт, мови. У пропонованій статті увага зосереджена на лексико-семантичному мікрополі „Human Body” / „Людське тіло”. Продемонстровано зріз структури поля, описано семантичну палітру значень мікрополя, проведено організацію лексичних одиниць у семантичні підкласи і лексико-семантичні групи з опорою на словникові тлумачення.

Ключові слова: лексична одиниця, лексико-семантичне поле, лексико-семантичне мікрополе, семантичний підклас, лексико-семантична група, семантика, художній текст.

Вступ. Сутність художнього тексту (далі – ХТ) вбачається, передусім, у смисловому накопиченні значень слів, окремі з яких відіграють більш значущу і креативну роль у реалізації текстового смислового потенціалу. У межах ХТ «смысл літературно-художнього твору є відношенням між прямими значеннями слів, якими він написаний, і самим змістом, його темою» (*Винокур, 1991, с. 53*). Цілісна семантика ХТ виформовується на перетині змістового і смислового векторів, які обумовлюють розгортання теми тексту і реалізації підтекстових, тобто смислових, значень.

Лексичні одиниці, значення яких відіграють ключову роль у формуванні загальної семантики ХТ, в авторському художньому творі підкоряються законам лексичної системності мови. Водночас, вони утворюють неповторний смисловий континуум на основі семантичної взаємодії лексичних значень, які були відібрані конкретним автором для вираження конкретної теми художнього твору. З огляду на це, лексична системність в межах ХТ є авторсько зумовленою, оскільки формування лексичних мікросистем, зокрема полів, відбувається на основі вжитих у творі слів.

На нинішньому етапі розвитку лінгвістичної думки семантичне поле набуло значного визнання завдяки посиленому інтересу дослідників пострадянського мовознавчого простору (В. П. Абрамов (Абрамов, 2003), Г. Т. Безкоровайна (Безкоровайна, 2012), З. Н. Вердієва (Вердієва, 1986), В. Н. Денисенко (Денисенко, 2006), С. П. Денисова (Денисова, 1996), С. В. Кезіна (Кезіна, 2010), І. М. Кобозева (Кобозева, 2000), В. В. Левицький (Левицький, 2006)). Західна наукова думка також концентрує значну увагу на студіях лексичних і семантичних полів, що сприяє активному розвитку і збагаченню царини лексичної семантики новими дослідницькими підходами, поглядами і знахідками (А. Cruse (Cruse, 2000), D. Geeraerts (Geeraerts, 2010; Geeraerts, 2006), P. Faber (Faber, 1999), E. Finegan (Finegan, 2008), A.-M. Simon-Vandenberg (Simon-Vandenberg, 2007)).

Ю. Д. Апресян висловлює погляд, що „семантичні поля суть класи, що перехрещуються; єдиного розподілу словника на семантичні поля, якщо не (...) підмінювати семантичні компоненти бінарними або іншими диференційними ознаками, не існує; з будь-якого семантичного поля, через більш або менш довгий ланцюжок суміжних ланок можна потрапити в інше поле, тому й семантичний простір мови виявляється в цьому сенсі неперервним” (Апресян, 1995, с. 252).

В. В. Левицький відає належне класичній традиції вживання терміну „семантичне поле” та наголошує, що під ним слід розуміти лексико-семантичну мікросистему – іншими словами, лексико-семантичне поле (Левицький, 2006, с. 212). На відміну від семантичного, лексико-семантичне поле (далі – ЛСП) трактується як „конгломерат значень, кожне з яких отримує вираження в мові на рівні лексико-семантичного варіанта лексеми” (Шейна, 2010, с. 70).

Утім, особливості лексико-семантичного впорядкування слів у межах ХТ потребують пильнішої уваги мовознавців. У канві ХТ, окрім лексичної системності мови, долучається принцип авторського мовного домінування, що означає вибір релевантних лексичних одиниць відповідно до реалізації художнього задуму і жанрово-стилістичних імперативів, а також вираження актуальних тем.

Мета статті – окреслити формування лексико-семантичного поля у межах ХТ з огляду на індивідуально-авторську мовну картину світу. Матеріалом дослідження слугували романи південноафриканського письменника Джона Максвелла Кутзее.

Методи дослідження. У роботі використано низку методів, серед яких: *deskриптивний метод* – для опису на всіх етапах розвідки; *узагальнення* – для формулювання висновків попередніх досліджень про ЛСП; *логіко-інтуїтивний метод* – для виокремлення сем, внутрішнього упорядкування ЛСП, вибору назв ЛСП та їх складників; метод *аналізу словникових дефініцій* з елементами *компонентного і лексико-семантичного аналізу* для з’ясування семантичної структури значення слів, класифікації лексичних одиниць у відповідні угруповання і встановлення лексико-семантичних зв’язків між ними.

Результати та обговорення. ЛСП тлумачимо за О. О. Селівановою та О. О. Джуматій: ЛСП – це „парадигматичне об’єднання лексичних одиниць певної частини мови за спільністю інтегрального компонента” (Селіванова, 2006, с. 281-282); ЛСП – „це сукупність лексичних одиниць, що об’єднані спільним семантичним компонентом, перебувають у парадигматичних відношеннях і номінують явища відповідно до понятійних, предметних чи функціональних властивостей” (Джуматій, 2015, с. 16). З огляду на дефініції, ЛСП згуртовує лексичні одиниці за семантичним критерієм і має парадигматичну структуру – від ширших до вузких за значенням угруповань лексичних одиниць. Отже, ЛСП складається з горизонтальної, що охоплює його ядерно-периферійний простір, і вертикальної, що відображає його ієрархічний зріз у множині взаємодіючих мікрополів і парадигматично менших структурних угруповань, осей.

Одним із найбільших і найвагоміших ЛСП у романах Джона Максвелла Кутзее є ЛСП „HUMAN” / „ЛЮДИНА”, домінатною семою якого є „позначення стосунку до людини”.

Надалі поділ ЛСП на менші складові одиниці – *лексико-семантичні мікрополя* (далі – ЛСмП) – здійснено з огляду на, по-перше, семантичний аналіз відібраного лексичного матеріалу

і, по-друге, із застосуванням логіко-інтуїтивного підходу у членуванні поняттєвої чи предметно-тематичної сфери, представленої семантичним полем. Оскільки між лексичними одиницями в ЛСП встановлений зв'язок комутації, це означає, що вони належать до спільної поняттєвої ділянки, проте водночас покривають різні понятійні сегменти (Левуцький, 2006 с. 215). До слова, поняттєва сфери людини у зв'язку зі специфікою аналізованих романів і відібраного з них матеріалу репрезентує такі аспекти людини, як психоемоційний стан, фізіологічні особливості людського тіла і мисленнєва діяльність. Це обумовлює поділ ЛСП „HUMAN” / „ЛЮДИНА” на чотири ЛСМП, що характеризуються поняттєвою суміжністю з людиною:

1) ЛСМП „Emotions and Feelings” / „Емоції та почуття”, що покриває сферу емоційних переживань і почуттів людини;

2) ЛСМП „Human Body” / „Людське тіло”, що охоплює широку сферу анатомічної будови людини, органів чуття і фізичних рухів частинами тіла;

3) ЛСМП „Mind” / „Розум”, що стосується розумової і мисленнєвої діяльності людини;

4) ЛСМП „Language” / „Мова”, що є дотичним до сфери людської мови і мовлення.

Інвентаризація конститuentів ЛСП за допомогою словникових дефініцій передбачає пошук конкретної семи у значеннях усіх лексичних одиниць (Байсан, 2014, с. 35). Така інтегральна сема об'єднує ознаки денотата, позначені спільними за семантикою метамовними одиницями з різних дефініцій (Форманова, 2021, с. 46). Пошук інтегральної семи часом супроводжується побудовою ланцюга дефініцій, де лексикографічної експлікації зазнає слово, вжите у дефініції аналізованої лексеми. Проілюструємо прикладами дефініцій:

*see – to be able to use your eyes to notice and recognize things; eye – one of the two **body** parts in your face that you use for seeing; body – the whole physical structure of a **person** or animal, including the head, arms, and legs (Macmillan English Dictionary) (ЛСМП „Human Body” / „Людське тіло”).*

Наступний структурно-ієрархічний рівень ЛСП займає семантичний підклас. Поняття *семантичного підкласу* у структурі ЛСП охоплює семантичні і морфологічні особливості лексичних одиниць. Необхідність застосування терміна „семантичний підклас” ґрунтується на тому, що лексичні одиниці репрезентують спільні морфологічні категорії; утім, ці формальні ознаки не дають можливість диференціювати різні значення. Тому, основна роль у розмежуванні одиниць належить семантичним ознакам (Левуцький, 2006, с. 243-244).

СПк виокремлюємо у межах мікрополів відповідно до двох критеріїв – по-перше, частиномовної належності лексичних одиниць і, по-друге, семантичної спільності. Зокрема, категорійна сема стосується частиномовного класу, до якого належать лексичні одиниці, і, цілком очевидно, визначається зі зверненням до лексикографічного джерела. До прикладу, інтегральною семою СПк у межах ЛСМП „Human Body” / „Людське тіло” є „*позначення частини тіла*”:

*face – the front part of the **head**, from the forehead to the chin; head – the upper **part of the body** in humans, joined to the trunk by the neck, containing the brain, eyes, ears, nose, and mouth (Dictionary.com) (СПк іменників „Частини тіла”);*

*hobble – **walk** in an awkward way, typically because of pain from an injury; walk – move at a regular pace by lifting and setting down each **foot** in turn, never having both feet off the ground at once (Oxford Learner's Dictionaries) (СПк дієслів „Руху тіла”).*

Зрештою, нижчим рівнем внутрішньої організації ЛСП – після ЛСМП та СПк – є лексико-семантична група (далі ЛСГ), що виокремлюється у межах СПк. Вона характеризується внутрішньомовним характером відношень і постає як винятково мовне явище (Левуцький, 2006, с. 215). Визначальним критерієм приналежності слів до ЛСГ є наявність у семантичній структурі їхніх значень категоріально-лексичної семи, що слугує ідентифікатором релевантної семантичної ознаки (Форманова, 2021, с. 46).

В аналізованих романах лексика людського тіла, що упорядковується у ЛСМП „Human Body” / „Людське тіло”, утворює окремий пласт, якому властива конструктивна художньо-змістова роль. Зокрема, акцент на особливостях людського тіла та його рухів частково

уможливило захоплюючу манеру оповіді, сприяє повнішому вираженню переживань і почуттів героїв, відкриває доступ читачеві до їх внутрішнього світу, вказує на їхнє ставлення до зображуваних у романах подій, зрештою, вимальовує їх особистісний портрет не лише у фізичних / фізіологічних фарбах, але й у кольорах їх вдачі, внутрішнього психологічного й емоційного балансу.

Фокус на особливостях психологічної поведінки героїв у романах згаданого автора пов'язаний з особливостями їх фізичних дій і реакцій, що інкорпують одну або декілька частин тіла і відбивають психологічну напруженість чи спокій героїв у різних ситуаціях. Цілком очевидно, що фізична рухливість тіла відбиває психологічний стан людини, а будь-який психологічний дискомфорт одразу ж втілюється у низці рухів або дій. У фізіологічному аспекті для автора значну вагомість становить звернення до органів чуття його героїв у художньому творі, що теж, безсумнівно, охоплює понятійну сферу людського тіла.

Враховуючи сказане вище, ЛСМП „Human Body” / „Людське тіло” цілком закономірно виформовується у сукупності чотирьох СПк – СПк іменників „*Частини тіла*”, СПк дієслів „*Рухи тіла*” та „*Органи чуття*” і СПк прикметників „*Фізіологічні характеристики*”. Домінантною семою ЛСМП є „*позначення відношення до людського тіла*”, що уможливило широке охоплення понятійної сфери людського тіла, відображення її індивідуального бачення Джоном Максвеллом Кутзее і з'ясування її специфічних акцентів.

СПк іменників „*Частини тіла*” охоплює лексичні одиниці номінації частин тіла людини. Порівняно з іншими СПк, де смисловий зв'язок стосується родо-видових відношень, тут слова в окремих підгрупах виявляють семантичну єдність на основі зв'язку „частина-ціле”. До частин тіла зараховуємо не лише частини тіла людини як зовнішні елементи фізичної структури, але й частини анатомічної будови, включно з органами, системами органів й опорно-руховим апаратом. Інтегральною семою СПк є „*позначення частини тіла*”. Вона розгалужується на дві ланки відповідно до семантичного зв'язку „частина – ціле” і виявляється у таких семних компонентах:

- „частина основної частини тіла”:

armpit – the hollow under the arm at the shoulder; axilla; arm – the upper limb of the human body, especially the part extending from the shoulder to the wrist (Oxford Learner's Dictionary);

- „периферійна частина частини основної частини тіла”:

mouth – the opening and cavity in the lower part of the human face, surrounded by the lips, through which food is taken in and vocal sounds are emitted; face – the front part of a person's head from the forehead to the chin, or the corresponding part in an animal; head – the upper part of the human body, or the front or upper part of the body of an animal, typically separated from the rest of the body by a neck, and containing the brain, mouth, and sense organs (Oxford Learner's Dictionary).

В аналізованому СПк іменників виокремлюються ЛСГ відповідно до належності менших частин тіла до більших у межах анатомічного поділу тілобудови, тобто з урахуванням меронімічного зв'язку між значеннями. Усього в СПк виокремлено 6 ЛСГ: „*Внутрішні органи / частини тіла*”, „*Верхні кінцівки*”, „*Голова*”, „*Кістки*”, „*Нижні кінцівки*”, „*Тулуб*”. Отже, проілюструємо кілька ЛСГ:

- „*Внутрішні органи / частини тіла*”: heart, lungs, stomach, tooth, tongue;

• „*Голова*”: chin (*the lower portion of the face lying below the lower lip and including the prominence of the lower jaw; face – the front part of the head that in humans extends from the forehead to the chin and includes the mouth, nose, cheeks, and eyes*) (*Merriam-Webster Dictionary*), eyebrow, face, forehead, mouth, neck, temple;

- „*Кістки*”: jaw, scapula, skull, spine;

• „*Нижні кінцівки*”: ankle, calf, foot, leg, shank, sole, thigh (*the top part of your leg, between your knee and your hip (Longman Dictionary of Contemporary English); leg – either of the two lower limbs of a biped, as a human being, or any of the paired limbs of an animal, arthropod, etc., that support and move the body*) (*Dictionary.com*), toe;

- „Тулуб”: *backside, shoulder (the laterally projecting part of the human body formed of the bones and joints with their covering tissue by which the arm is connected with the trunk) (Merriam-Webster Dictionary), side, trunk.*

СПк дієслів „*Рухи тіла*” об’єднує лексичні одиниці, значення яких стосуються особливостей тілесної рухливості, тобто сукупності всіх рухів тіла різними його частинами. Фізична рухливість часто висвітлюється у романах Джона Максвелла Кутзее; це нашоує на думку, що досліджуваний автор проектує погляд на людину / героїв ззовні, крізь призму їхньої тілесної поведінки, і розкриває їхній характер і внутрішній світ шляхом звернення до рухів тіла як зовнішніх проявів реакцій на різні події та обставини.

До складу цього СПк дієслів зараховуємо слова, значення яких мають сему „*позначення руху тіла*”. Відповідно до анатомічного поділу людського тіла на голову, тулуб, верхні і нижні кінцівки, внутрішній структурно-семантичний поділ описуваного СПк на 5 ЛСГ проводимо на основі цієї анатомічної класифікації:

- „*Рухи верхніми кінцівками*”:
  - *beat : to hit: beat, pat, punch, slap (to strike sharply, especially with the open hand or with something flat) (Dictionary.com), strike, tap, thrash;*
  - *fondle : touch lovingly: brush, caress, cuddle, embrace (to put your arms around someone in order to show love or friendship) (Macmillan English Dictionary), grope, hug, pat, squeeze, stroke, touch;*
  - *grab : seize, take hold of: clutch, grab, grasp, grip, hold (to carry something using your hands or arms) (Macmillan English Dictionary), pick, pinch, pluck, reach, snatch;*
  - *touch : have physical contact: fiddle (touch or move something with many small quick movements of your fingers (...)) (Macmillan English Dictionary), fumble, touch;*
- „*Рухи нижніми кінцівками*”:
  - *run : move on foot fast: dash, scamper;*
  - *walk : move on foot: dawdle, pace, pad, roam, saunter (to walk in a slow relaxed way, especially so that you look confident or proud) (Longman Dictionary of Contemporary English), stagger, stalk, stride (walk with long, decisive steps in specified direction) (Oxford Learner’s Dictionary), stroll, totter, tramp, trudge, walk, wander;*
- „*Рухи тулубом / тілом*”:
  - *bend : form a curve: bend (cause to incline; incline – bend the head or body forward) (Merriam-Webster Dictionary), bow, crouch, flex, stoop (bend one’s head or body forwards and downwards) (Oxford Learner’s Dictionary);*
  - *shift : change position: flinch, shift (move your body or a part of your body slightly, for example because you are bored) (Macmillan English Dictionary), snap, turn;*
  - *squirm : twist and turn quickly: flinch, jerk, quiver, squirm (wriggle or twist the body from side to side, especially as a result of nervousness or discomfort) (Oxford Learner’s Dictionary), twist, wriggle;*
- „*Рухи кількома частинами тіла*”:
  - *climb : go up using body parts: clamber, climb (move up, down, or across something using your feet and hands, especially when this is difficult to do) (Longman Dictionary of Contemporary English);*
  - *quiver : move with short movements: jerk, shake, shudder, tremble;*
  - *hunch : with shoulders and back curved: hunch, stoop (to bend the head and shoulders, or the body generally, forward and downward from an erect position) (Dictionary.com).*

СПк прикметників „*Фізіологічні характеристики*” доповнює лексичне вираження семантики людського тіла, що укупі репрезентоване ЛСМП „*Human Body*” / „*Людське тіло*” і, відповідно, відображає понятійну сферу людського тіла в індивідуально-авторській мовній картині світу письменника. Описуваний СПк фізіологічних ознак у романах Джона Максвелла Кутзее уможливує створення, по-перше, ще більш детального фізичного образу головних героїв (наприклад, *brown-faced / narrow-eyed men, a fat man, a plump wife*), і, по-друге, конкретизацію фізіологічних характеристик частин тіла (наприклад, *bony arms, a hairy*

ear, a little chubby arm, a slender body, swollen lips, wrinkled skin). Поділ цього СПк на 7 ЛСГ проведемо відповідно до кореляції прикметника з частиною тіла:

- „Тіло / статура”: broad-shouldered, chubby, fat, lean, muscular, plump, scrawny, skeletal, slender, slim, slim-hipped, tall;
- „Очі”: blind, blonde-eyed, blue-eyed, dark, half-blind, narrow-eyed, wide-eyed;
- „Обличчя”: brown-faced, good-looking, pale-faced;
- „Волосся”: blond, blue-haired, dark, dark-haired, golden-haired, grey-haired, iron-grey, tousle-haired;
- „Шкіра”: freckled, rough-skinned.

СПк дієслів „Органи чуття” відображає людське сприйняття крізь призму п'яти інформаційних каналів – зору, слуху, смаку, нюху і дотику. Відтак, архісемою СПк вважаємо „позначення органів чуття”, яка слугує ідентифікатором спільної родової ознаки і входить до складу значення згуртованих лексичних одиниць. 5 ЛСГ у СПк виокремлюються на основі семантичного поділу на різні канали сприйняття інформації, що надходить до мозку людини:

- „Зір”: behold, gaze (*to fix the eyes in a steady intent look often with eagerness or studious attention*) (*Merriam-Webster Dictionary*), glimpse, look, peek, regard, see, watch;
- „Нюх”: smell (*to perceive the odor or scent of through the nose by means of the olfactory nerves; inhale the odor of*) (*Dictionary.com*), sniff;
- „Слух”: hear (*perceive with the ear the sound made by (someone or something) to look briefly; glance*) (*Oxford Learner's Dictionary*), listen.

Висновки. Отже, візуалізація семантичного розмаїття значень у межах авторського ХТ уможливленоється у межах розгалуженої структурно-ієрархічної організації ЛСП. Перехід від вищих до нижчих рівнів ЛСП передбачає поділ поняттєвої ділянки на більш обмежені суміжні відтинки – від ЛСМП до СПк та ЛСГ. Семантична конкретизація відображається в упорядкуванні лексичних значень на основі наявності домінантного семного компонента. Таким чином, у ЛСП, що виформовується на матеріалі авторського ХТ, чітко відстежується індивідуально-авторська мовна картина світу, яка накопичує його мовний досвід світобачення загалом і членування певних логіко-поняттєвих ділянок зокрема. У межах ХТ релевантні лексичні одиниці сприяють вираженню художнього задуму автора, актуалізації домінантних тематичних векторів, а також семантичному збагаченню контекстуальних уривків.

Перспективу подальшої роботи вбачаємо в застосуванні запропонованої структури ЛСП для аналізу романів інших англійських авторів сучасності задля виявлення особливостей їхньої індивідуально-авторської картини світу.

Список літератури

Абрамов В. П. Семантические поля русского языка: монография. М.; Краснодар : Акад. соц. и пед. наук РФ; Куб. ГУ, 2003. 338 с.

Апресян Ю. Д. Избранные труды. Том I. Лексическая семантика (синонимические средства языка). М. : Языки славянской культуры, 1995. 472 с. (Язык. Семиотика. Культура).

Байсан Д. В. Компонентний аналіз як метод дослідження лексичного значення слова. *Наукові записки Національного університету „Острозька академія”. Серія : Філологічна*. 2014. Вип. 46. С. 34-36.

Безкоровайна Г. Т. Семантические поля как способ систематизации лексических единиц : попытка обобщения основных положений теории поля. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія „Філологічні науки”*. 2012. № 1(3). С. 172–180.

Вердиева З. Н. Семантические поля в современном английском языке : Учеб. пособие для пед. ин-тов. М. : Высшая школа, 1986. 120 с. (Биб-ка филолога).

Винокур Г. О. О языке художественной литературы : Учеб. пособие для филол. спец. вузов. / Сост. Т. Г. Винокур; Предисл. В. П. Григорьева. М. : Высшая школа, 1991. 448 с.

Денисенко В. Н. Метод семантического поля и языковая картина мира (наименования изменения в русском языке). *Вест. РУДН. Серія: „Лингвистика”*. 2006. № 8. С. 5–16.

Денисова С. П. Типологія категорій лексичної семантики. К.: Вид-во Київського держ. Лінгвістичного ун-ту, 1996. 294 с.

- Джуматий О. О. Лексико-семантическое поле „FACE” в современном английском языке и речи : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Одесса, 2015. 226 с.
- Кезина С. В. Семантическое поле цветообозначений в русском языке (диахронический аспект) : автореферат ... докт. филол. наук : 10.02.01. Челябинск, 2010. 51 с.
- Кобозева И. М. Лингвистическая семантика : Учебное пособие. М. : Эдиториал УРСС, 2000. 352 с.
- Левицкий В. В. Семасиология. Винница : НОВА КНИГА, 2006. 512 с.
- Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
- Форманова С. В. Компонентний аналіз як одна із методик структурного методу. *Записки з українського мовознавства*. 2021. № 28. С. 41–52. DOI: <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2021.28.235544>.
- Шейна И. В. Лексико-семантическое поле как универсальный способ организации языкового опыта. *Вестник Московского государственного областного университета. Серия: Русская филология*. 2010. № 2. с. 69–72.
- Coetzee J. M. *Waiting for Barbarians*. New York : Penguin Books, 1999. 152 p.
- Coetzee J. M. *Slow Man*. New York : Penguin Books, 2006. 266 p.
- Coetzee J. M. *Waiting for Barbarians*. New York : Penguin Books, 1999. 152 p.
- Coetzee J. M. *Youth*. London : Vintage, 2003, 169 p.
- Cruse A. *Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics*. New York : Oxford University Press, 2000. 438 p.
- Geeraerts D. *Theories of Lexical Semantics*. Oxford : Oxford University Press, 2010. 364 p.
- Geeraerts D. *Words and Other Wonders: Papers on Lexical and Semantic Topics*. Berlin : Walter de Gruyter, 2006. 494 p.
- Faber P. B., Usón R. M. *Constructing a Lexicon of English Verbs*. Berlin : Walter de Gruyter, 1999. 350 p.
- Finegan E. *Language: Its Structure and Use*. 5th edition. Boston : Thompson Learning, Inc., 2008. 672 p.
- Simon-Vandenberg A. M. *The Semantic Field of Modal Certainty: A Corpus-based Study of English Adverbs*. Berlin : Walter de Gruyter, 2007. 395 p.
- Dictionary.com [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.dictionary.com>. – Заголовок з екрану.
- Longman Dictionary of Contemporary English [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ldoceonline.com>. – Заголовок з екрану.
- Macmillan English Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.macmillandictionary.com/>. – Заголовок з екрану.
- Merriam-Webster Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.merriam-webster.com>. – Заголовок з екрану.
- Oxford Learner's Dictionaries. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://en.oxforddictionaries.com>. – Заголовок з екрану.

References

- Abramov, V. P. (2003). *Semanticheskie polia russkogo iazyka* [Semantic fields of the Russian language]. Moscow, Krasnodar: Academy of Social and Pedagogical Sciences; Kuban State University.
- Apresian, Yu. D. (1995). *Izbrannye trudy. Tom 1. Leksicheskaia semantika (sinonimicheskie sredstva iazyka)* [Selected writings. Book 1. Lexical semantics (synonymic means of language)]. Moscow: Yazuky slavianskikh kultur.
- Baisan, D. V. (2014). Komponentnyi analiz iak metod doslidzhennia leksychnoho znachennia slova [Component analysis as a research method of lexical meaning of a word]. *Scientific Papers of National University "Ostroh Academy", Series "Philology"*, 46, 34-36.
- Bezkorovainaia, G. T. (2012). Semanticheskie polya kak sposob sistematizatsii leksicheskikh edinit: popytka obobshcheniya osnovnykh polozhenij teorii polya [Semantic fields as a way of systematization of lexical units: attempting to generalize key points of field theory]. *Journal of Alfred Nobel Dnipropetrovsk University, Series "Philology"*, 1(3), 172-180.
- Verdieva, Z. N. (1986). *Semanticheskie polya v sovremennom anglijskom iazyke* [Semantic fields in modern English]. Moscow: Vysshiaia shkola.
- Vinokur, G. O. (1991). *O yazyke hudozhestvennoi literatury* [On the language of literature]. Moscow: Vysshiaia shkola.

- Denysenko, V. N. (2006). Metod semanticheskogo polya i yazykovaya kartina mira (naimenovaniia izmeneniia v russkom iazyke) [Method of a semantic field and linguistic world picture (nominations of change in the Russian language)]. *Journal of RUDN, Series "Linguistics"*, 8, 5-16.
- Denysova, S. P. (1996). *Typolohiia katehorii leksychnoi semantyky* [Typology of categories in lexical semantics]. Kyiv: Kyiv State Linguistic University Publishing.
- Dzumatii, O. O. (2015). *Leksiko-semanticheskoe pole „FACE” v sovremennom anglijskom iazyke i rechi* [Lexical semantic field "FACE" in the modern English language and communication]. [doctoral dissertation, Odessa Mechnikov National University].
- Kezina, S. V. (2010). *Semanticheskoe pole tsvetooboznachenij v russkom yazyke (diahronicheskij aspekt)* [Semantic field of colour nominations in Russian (diachronic aspect)]. [doctoral dissertation, Chelyabinsk State Pedagogical University].
- Kobozeva, I. M. (2000). *Lingvisticheskaia semantika* [Linguistic semantics]. Moscow: Editorial URSS.
- Levitskiy, V. V. (2006). *Semasiologiya* [Semasiology]. Vinnytsia: Nova knyha.
- Selivanova, O. O. (2006). *Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia* [Modern linguistics: terminological encyclopedia]. Poltava: Dovkillia-K.
- Formanova, S. V. (2021). Komponentnyi analiz iak odna iz metodyk strukturnoho metodu [Component analysis as one of techniques of structural method]. *Notes on Ukrainian Linguistics*, 28, 41-52.
- Sheina, I. V. (2010). Leksiko-semanticheskoe pole kak universalniy sposob organizatsyi iazykovoogo opyta [Lexical semantic field as a universal means of organization of linguistic experience]. *Journal of Moscow State Regional University. Series: Russian philology*, 2, 69-72.
- Coetzee, J. M. (1999). *Waiting for Barbarians*. New York: Penguin Books.
- Coetzee, J. M. (2006). *Slow Man*. New York: Penguin Books.
- Coetzee, J. M. (1999). *Waiting for Barbarians*. New York: Penguin Books.
- Coetzee, J. M. (2003). *Youth*. London: Vintage.
- Cruse, A. (2000). *Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics*. New York: Oxford University Press.
- Geeraerts, D. (2010). *Theories of Lexical Semantics*. Oxford: Oxford University Press.
- Geeraerts, D. (2006). *Words and Other Wonders: Papers on Lexical and Semantic Topics*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Faber, P. B., Usón, R. M. (1999). *Constructing a Lexicon of English Verbs*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Finegan, E. (2008). *Language: Its Structure and Use*. 5th edition. Boston: Thompson Learning, Inc.
- Simon-Vandenberg, A. M. (2007). *The Semantic Field of Modal Certainty: A Corpus-based Study of English Adverbs*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Dictionary.com. Retrieved 14 March 2022 from <http://www.dictionary.com>.
- Longman Dictionary of Contemporary English. Retrieved 16 March 2022 from <http://www.ldoceonline.com>.
- Macmillan English Dictionary. Retrieved 22 March 2022 from <http://www.macmillandictionary.com/>.
- Merriam-Webster Dictionary. Retrieved 20 March 2022 from <https://www.merriam-webster.com>.
- Oxford Learner's Dictionaries. Retrieved 18 March 2022 from <https://en.oxforddictionaries.com>.

УДК 811.112.2-42

**CONCEPTUAL SPACE OF GERMAN-SPEAKING MATRIMONIAL
CONFLICT CONVERSATIONAL DISCOURSE
КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПРОСТІР НІМЕЦЬКОМОВНОГО
МАТРИМОНІАЛЬНОГО КОНФЛІКТНОГО РОЗМОВНОГО ДИСКУРСУ**

Анастасія ГУЦОЛ

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

a.hutsol@chnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-7022-2432>